

חזיון התעתועים הסורי ומשא ומתן בבזאר של המזרח התיכון – מורה דרך

משה שרון

אנחנו ערבים. אנו מקדימים ומאחרים; אנו מוסיפים וגורעים אך אין אנו מתכוונים בכך לשקר.

אבן קתיבה, עיון אלאח'באר, בירות, 1985, כרך 2, עמ' 152.

מזעריים של כמה שמות. האירוע שהביא אותי לכתוב אז את המאמר היה חתימת "הסכם קהיר" עם יאסר ערפאת, שכבר הוכיח אחרי "הסכם אוסלו", שחתימתו אינה שווה לא רק את הנייר שעליו חתם אלא אפילו לא את הדיו בעט הכדורי שלו, ועוד פחות מכך שווה המלה שלו; ואז, כפי

13.9.1993. יצחק רבין לוחץ את ידו של גדול מרצחי היהודים מאז היטלר ומעניק לגיטימציה ל"ארגון לשחרור פלסטין". בכך שומט רוה"מ את זכות קיומה המוסרי של ישראל.

עצתו של סאדאת

ביום 25 בדצמבר 1977, מיד בתחילת המו"מ לשלום בין ישראל למצרים באסמאעיליה ניתנה לי ההזדמנות לנהל שיחה קצרה עם נשיא מצרים מחמד אנואר סאדאת. "אמור לראש הממשלה שלך", הוא אמר, "שזהו שוק. הסחורה יקרה".

סיפרתי זאת לראש ממשלתי (מנחם בגין ז"ל) ואולם הוא וכל מנהלי המו"מ שבאו אחריו (ואלה שלפניו), נכשלו בציות לחוקי הבזאר. אך לא רק הם; הכישלון היה מנת חלקן של כל ממשלות ישראל, ושל התקשורת כולה. בכל פעם מחדש, מצאו כולם את עצמם מופתעים מכך שהערבים אינם מקיימים הסכמים שהם חתמו עליהם. פעם אחר פעם סרבו מנהלי המו"מ הישראלים ללמוד מהניסיון וחזרו על אותן השגיאות, ששעבדו את ישראל לחוקי משחק שנקבעו על ידי הערבים.

לפני למעלה משנים עשרה שנה, ב-4 במרץ 1994, פרסמתי בעיתון ג'רוסלם פוסט מאמר בשם "טירוניס בניהול מו"מ", הדפסתי אותו בשנת 2006 מחדש בשינויים

פרופסור **משה שרון** הוא פרופסור אמריטוס ללימודי האסלאם והמזרח התיכון באוניברסיטה העברית בירושלים ולשעבר יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים.

שקרה בכל הסכם, ישראל מצאה עצמה מופתעת שההסכמות עליהן חתמה נעשו בסיס לדרישות ערביות חדשות. זה לא רק מראה שהערבים הם אומנים בדיפלומטיה של בזאר, אלא גם, ובעיקר, שלישראלים אין שום מושג איך לנהל דיפלומטיה כזאת.

בדיפלומטיה של בזאר מזרח תיכוני מקיימים הסכמים לא מפני שחותמים עליהם אלא מפני שקיימים תנאים הכופים אותם. יתר על כן, בסיכסוך בין ישראל למדינות ערב קיימת בעיית יסוד שאינה מאפשרת עסקה כלל. הבעיה היא שהישראלים מצד אחד והערבים מצד שני אינם מדברים על אותה סחורה. הישראלים מבקשים לקנות שלום המבוסס על הכרה ערבית-מוסלמית בישראל כמדינה יהודית עצמאית **הזכאית** להתקיים במזה"ת; ומנגד הערבים מציעים להשמיד את המדינה היהודית, להמיר אותה במדינה ערבית ולהפטר מיהודיה. הערבים מעולם לא עשו סוד מהיעד הזה. הוא מופיע בסדר היום הרשמי של כל המדינות הערביות, מעוגן במסמכים החוקתיים של הפלסטינים ומקבל ביטוי יומיומי בכלי התקשורת הערבים בפרט והמוסלמים בכלל, והוא המניע של כל המלחמות של הערבים נגד ישראל.

כדי להגשים את שאיפתם, בד בבד עם יציאתם לשדה הקרב, הערבים מקיימים בפעילותם המדינית את חוקי הבזאר, שבהם הם מומחים גדולים. החוק החשוב ביותר אומר, שאם אתה מפגין את רצונך לרכוש סחורה מסוימת, הסוחר יעלה מיד את מחירה פי כמה וכמה, וככל שתראה רצון עז יותר כך גם יאמיר המחיר.

הסחורה שמדובר בה היא "שלום". ישראל יוצאת מגדרה להראות, כי רצונה העליון הוא לקנות אותה. הערבים בהתאם לכך עושים את הרושם שהם למעשה מחזיקים במפתחות המחסנים של אותה סחורה נחשקת, בעוד שלמען האמת, מחסנים אלה ריקים לחלוטין. לזכותם של הערבים יאמר שהם כבר אמרו זאת בפרוש אינספור פעמים. אלא שבמקרה זה היהודים אבדו גם את חוש השמיעה שלהם. כל מי שענינו בראשו ומצוי הוא אפילו באופן שטחי אצל המתפרסם בכלי התקשורת הערבים, ושומע את הצהרות מנהיגי הערבים, המוסלמים הסונים, ועתה גם האיראנים השיעים, יודע שהם אינם מעוניינים באופן מיוחד במחיר הטריטוריאלי שהיהודים רוצים כל כך לשלם עבור סחורה שאינה קיימת. לערבים אין עניין בטריטוריה. טריטוריה, "כיבוש", ו"שטחים כבושים", הם סוג של ריטואל הערב לאוזנם של אנשי השמאל הישראלים והאירופים אך לא יותר מזה.

אין ספור פעמים ניתנה לערבים, במיוחד לאלה הקרויים בעגה המקומית "פלסטינים" אפשרות לקבל טריטוריה ולהקים עליה מדינה. ב-1947 העניקה להם תוכנית החלוקה את רובה של ארץ ישראל. הם יכלו להקים מדינה שאילו היתה אז קמה ספק אם הייתי כותב היום את השורות הללו. אילו רצו אז הערבים קרקע הרי קיבלו אותה בברכת

האומות, ויכלו לקבל עוד הרבה ממנה. אך הם לא קרקע רצו אלא את מחיקת מדינת היהודים, תהא קטנה ככל שתהיה.

בין 1948 ל-1967 הייתה בידי הערבים כל הטריטוריה שמעבר ל"קו הירוק" שהפך לפתע לגבול קודש, שעה שהוא איננו יותר מאשר קו של הפסקת אש התוחם את מקום עמידתם של הצבאות הלוחמים בעת הפסקת הקרבות. מצרים שלטה בעזה, וירדן שלטה ביהודה ושומרון, חבל ארץ שנקרא בפיה "הגדה המערבית" ולא היה פוצה קול ומצפצף לא מצד הערבים "הפלסטינים" ולא מצד השמאל הישראלי ולא מצד אומות העולם על כך שלא מקיימים ל"פלסטינים" מדינה ברצועת עזה ובגדה המערבית. מקהלת חסידי המדינה הזאת נוסדה רק לאחר ששטחים אלה באו תחת שלטון ישראל בעקבות מלחמה שיזמו הערבים במטרה לחסל את שיבת ציון.

נמצא איפוא שלא רק שהערבים אין להם "שלום" למכור אלא שהיהודים אצים רצים לשלם להם עבור לא כלום במטבע ("שטחים תמורת שלום") שלערבים אין עניין בה. אך אין זה אומר שהערבים אינם מוכנים לקבל קרקע בחינם ובמיוחד כאשר הדבר משפר מאוד את יכולתם להשיג את מטרותם האמיתיות. הפתגם הערבי אומר: "מה שבא בחינם הרבה לקחת ממנו" (בערבית מדוברת: אֵלִי בְּפֵלֵאשׁ פֶּתֶר מְנוֹ). ואין לך הוכחה אמיתית יותר לחכמה שבפתגם זה מאשר גְרוּשׁ יהודי גוש קטיף וחורבנו. זוהי דוגמה קלאסית למשהו שניתן לאויבי ישראל הערבים המוסלמים ב"בלאש" ושיפר לאין ערוך את עמדותיהם במסגרת תוכניתם ארוכת הטווח לחסל את המדינה.

בנוסף לעובדה שהערבים מוכנים לקבל ברצון נכסים של ממש ללא שום תמורה הם כמובן מכירים היטב את חכמת הבזאר ומפעילים במיומנות את חוקיו. חוכמת הבזאר היא, שאם אתה פיקח למדי, והצד השני תמים או סכל או שני הדברים כאחד, אתה יכול למכור לא-כלום ולקבל תמורה גבוהה. הערבים מוכרים מילים, הם חותמים הסכמים, הם מפזרים הבטחות ללא כיסוי (שאינו אינו מבקש אותן) ובינתיים מקבלים דמי קדימה נדיבים במזומנים. הפלסטינים זכו בשטחים, בכסף, בשלטון עצמי, בכוח צבאי, בנשק, ובמעמד בינלאומי תמורת לא כלום, אך לפי כללי השוק הם ממשיכים לתבוע תשלומים נוספים, שכן הם מגלים שעל אף שהם מאחזים עיניים בצורה שקופה, הצד השני, הישראלים, מתעלם מכך: כמו כל קונה תמים בשוק, יצרו הישראלים לעצמם חזיון תעתועים, שהיה עבורם לתמונה הרצויה.

הסכל מדבר ראשון ומפסיד

בזאר לא תמצא מישהו שיהיה טיפש עד כדי כך שישלם תמורת דבר שאיש לא ראה מעולם, אבל הישראלים כל כך נלהבים לקנות את "סחורת

מוכיחה ישראל קבל עם פעם ועוד פעם לא רק בורות ביחס לתרבות האחרת אלא גם טיפול בלתי מקצועי ביריב.

אחד ההסברים הפופולאריים של פוליטיקאים ישראלים ושל התקשורת ברובה המכריע להכרזות החוזרות ונשנות, שהמטרה הסופית של הערביות-האסלאמית היא לחסל את הישות המדינית היהודית בארץ ישראל, הוא שהכרזות אלה הן "לשימוש פנימי". זהו ביטוי קסם שפוטר את הערבים מכל אחריות לדבריהם, לחתימתם, להתחייבויותיהם. כביכול "שימוש פנימי" אינו נחשב במשהו, בעוד שלמען האמת דווקא ה"שימוש הפנימי" הוא האמיתי, ו"השימוש החיצוני" הוא נשק טקטי בלבד. במשך הזמן למדו מנהיגים ערבים גם הם לקרוץ בעין לישראלים ולאירופאים ולהצדיק את **אמירות האמת** שלהם לעמיהם כ"שימוש לצרכים פנימיים". ואילו הישראלים ששים ושמחים הם על אמירות השקר המקובלות בשוק הדיפלומטי של המזרח התיכון וגם מחלקים פרסים לאומרים אותן. הסברים אחרים שהישראלים תורמים כדי להצדיק את מעשי מבקשי נפשם הם "הרגישות של הערבים לסמלים", "כבוד", "עניינים של רגשות" ועוד אמירות טיפשיות כאלה, אפילו מתנשאות משהו, הנובעות בראש וראשונה מבערות והעלמת עין מן המציאות. האם לישראל אין "רגישויות" האם אין לה "כבוד". מה לכל זה ולמאבק הפוליטי המכריע את גורלה של אומה לדורות.

עם תנאים מוקדמים – אין מתנות לתוקפן

חורת השלום במזרח התיכון קיימת רק במקום אחד – במחשניה של מדינת ישראל ובגנזיו של העם היהודי. רק ישראל יכולה להציע את הסחורה הזאת בשוק של המזרח התיכון ומי שרוצה אותה הוא זה שצריך לשלם עבורה את מלוא המחיר. צריך להפוך איפוא את היוצרות: אם הערבים רוצים שלום הם צריכים לשלם עבורו בנכסים של ממש אשר ישראל זקוקה להם כדי להבטיח טוב יותר את קיומה. נכסים אלה הם, בראש וראשונה, טריטוריות הדרושות לישראל כדי לקיים עומק אסטרטגי. לא מדובר רק על השטחים שהערבים הפסידו במלחמת ששת הימים אלא **בשטחים נוספים**. לא רק משום שהתוקפן אינו יכול לקבל חזרה שטחים שאיבד כתוצאה מתוקפנותו אלא משום שלשלום יש מחיר **והערבים**, לא ישראל, יצטרכו לשלם עבורו אם ירצו לקנותו מידי ישראל.

אינני מדבר על יהודה ושומרון וחבל עזה, על שטחים אלה תביעת הבעלות הישראלית היא מוחלטת וכבר נכתב הרבה על כך. מעמדם נקבע אחרי מלחמת העולם הראשונה בוועידת סן רמו (1920) ועל ידי חבר הלאומים שהעניק את המנדט לבריטניה על ארץ ישראל ב-24 ביולי 1922 על מנת

השלום", עד שאפילו אינם רוצים לדעת משהו על חוקי השוק המזרחי.

אחד החוקים החשובים בשוק הזה ידוע לכל סוחר מתלמד: במיקח וממכר, האדם שמציג ראשון את תנאיו יהיה הצד המפסיד. זה נכון לכל מו"מ, אם זה בשוק או ליד שולחן המו"מ. מי שקלפיו גלויים חזקה עליו שיפסיד.

במסורת ההיסטורית האסלאמית יש סיפור ידוע מאמצע המאה השביעית לספירה. שני מתמודדים על החליפות הסכימו למסור את חילוקי הדעות ביניהם לבוררים, אחד מכל צד. הבורר שהיה ראשון לספר על פרטי ההסכם שגובש בשיחות הפסיד, שכן יריבו הכחיש בו במקום את כל הפרטים שחייבו אותו. סיפור מפורסם זה נעשה חוק זהב של ניהול מו"מ: לעולם על תציג תוכנית, לעולם אל תהיה הראשון להציע דבר כלשהו, לעולם אל תהיה הראשון לספק מידע על עצמך או תוכניותיך.

בשיטה זו נהג סאדאת באופן קבוע במסגרת המשא ומתן בין ישראל למצרים. לאחר כל פגישה הוא היה דוחק בראש ממשלת ישראל לצאת ראשון לעתונות ולהציג את הפרטים עליהם הוסכם בפגישה. לאחר מכן כשהיה נשאל על ידי העתונאים הערבים אם אכן הפרטים נכונים הוא היה עונה ללא יוצא מן הכלל: "האם אני אמרתי? הוא (כלומר ראש ממשלת ישראל) אמר."

בעקבות דוגמה זו הבה נזכיר שוב לעצמנו את "הסכם קהיר" משנת 1994 (אף כי התאריך והמאורע אינם חשובים לצורך העניין). משגים הרי גורל מן הסוג הזה חוזרים על עצמם מאז פעמים רבות). אחרי שההסכם "הושג" הופתעה ישראל לגלות שהוא נעשה מיד בסיס לתביעות ערביות נוספות. שר החוץ של ישראל (שמעון פרס) חזר ארצה ונופף בשמחה בנייר שעליו "הוסכם" לפי הבנתו, אך הפלשתינים הודיעו מיד לכל, שההסכם לא הושג כלל ומה ששר החוץ הישראלי דיבר עליו היה בסך הכל "רעיונות" ישראלים, שהצד הפלשטיני דחה, כמובן.

הנה שוב נזרקה לחלל עולמנו המילה "שלום". הפעם זו סוריה, האויב מספר אחד של ישראל. הסורים למדו, אמנם אחרי תקופת השתלמות ממושכת, שדי בזריקת המילה הזאת כדי שיבוא הרפלקס המותנה מן הצד הישראלי והאירופי להכין את הארנקים ושטרי הקנין של נכסים כדי לשלם עבור הסחורה שאינה קיימת.

מפתיעה במיוחד היא התגובה הישראלית במקרה זה כבמקרים אחרים: מה וכמה **ישראל** צריכה לשלם עבור ה"שלום". בעבר הסתבר שכל התשלומים עבור "שלום" היו במקרה הטוב מוגזמים ובמקרה הרגיל תשלומי שווא: הערבים לא קיימו חלק נכבד מתנאי חוזה "השלום" (ראה מצרים) או הפרו את כולם (ראה הפלסטינים). אולם בגלל הלהיטות להיאחז בכל דבר שמדיף ריח כמו "שלום" מגיב הצד הישראלי לא רק בכך שהוא מיד שולף ההמחאות כדי לשלם אלא גם בכך שהוא תורם "הסברים" מדוע לא קבל את הסחורה שעבורה שילם דמי קדימה נדיבים. בכך

ישראל דורשת את השליטה המוחלטת בכל החרמון ובכל האיזורים השולטים על בקעת דמשק. אני מביא את הדברים כדוגמה למשא ומתן של ממש. אפשר שיהיה צורך בשינויים טריטוריאליים מרחיקי לכת יותר להבטיח שהסורים, **שישראל מוכנה להעניק להם שלום אמת**, לא יתפתו להפר אותו. הערבים יודעים להעריך סחורה שעבורה שילמו תמורה נכבדה. אין צורך במקרה זה בשום ערבויות בינלאומיות; הללו אינן שוות מאומה, והמשא ומתן חייב להיות דו צדדי בלבד – ישראל מול סוריה בלי אירופה, בלי ארצות הברית, בלי מצרים – רק ישראל וסוריה. סוריה צריכה לדעת כבר מתחילת הדרך שעל שלום עם ישראל משלמים וישראל צריכה לדעת שכאשר היא מעניקה שלום היא תובעת עבורו תשלום. כי משא ומתן בכלל, ובמזרח התיכון בפרט, מנהלים כמו בבזאר **עם תנאים מוקדמים**. אין מצב של "בלי תנאים מוקדמים". כל מי שמתחיל במשא ומתן בשוק אפילו על קניית זוג גרביים יש לו תנאים מוקדמים.

בבזאר כמו בבזאר

מ זה צא ולמד כלל קבע חשוב מן השוק של המזרח התיכון: לעולם אל תנהל משא ומתן כשמוּלך עומדים שניים או יותר. על כן אל תלך לשאת ולתת במסגרת ועידות, אל תלך לגופים בינלאומיים; עמוד תמיד על כך שרק אתה והסוחר מולך מנהלים את המשא ומתן. הסחורה גלויה וכיוון שהיא שלך הכפל את מחירה כמה וכמה מונים כדי שתוכל להסתדר עם "הנחות". כאן המקום איפוא לסכם באופן ברור את מה שצריך לעשות אחרי מאה שנה של מקחי טעות, אם יש מישהו בישראל שעדיין מקשיב.

קודם כל, להפסיק לדבר על "שלום". במשך 100 שנים השתמשנו במילה זאת, מתחננים לערבים למכור לנו "שלום", והיינו מוכנים לשלם עבורו כל מחיר. קיבלנו לא כלום: לערבים אין "שלום" למכירה, אבל אנחנו שילמנו ועדיין אנו משלמים ביוקר. על כן אומר שוב: מהיום והלאה אִמרו שישראל החליטה לסרב לקנות את ה"שלום" תוצרת ערב, משום שהוא אינו קיים כאופציה במדיניות הערבית כלפי ישראל.

במקום זאת ישראל קיבלה שתי החלטות אסטרטגיות: לפגוע באויביה ככל שיעלה בידה כל אימת שהיא חשה שאלה מאיימים עליה; וליצור מציאות חדשה במזה"ת, שתכפה על הצד הערבי לבקש שלום. וכאשר הצד הערבי יבקש שלום הוא גם יהיה חייב לשלם תמורתו.

ישראל חייבת למחוק מהמילון שלה לא רק את המילה "שלום" אלא גם את הביטויים כגון "מחיר השלום" או "שטחים תמורת שלום". להלן כאשר ידובר ב"שטחים תמורת שלום" אלה יהיו שטחים שהערבים יצטרכו לשלם באמצעותם עבור השלום הישראלי ולא ההיפך.

שתקים בה את הבית הלאומי היהודי בהתאם להצהרת בלפור ועל סמך ההכרה בקשר ההיסטורי שבין העם היהודי וארץ ישראל. כל הדברים האלה כתובים במסמך המתעד את ההחלטה הבינלאומית הזאת שמעולם לא נשתנתה. הכבוש המצרי של עזה והירדני של יהודה ושומרון לא שינו את העובדה הבסיסית שאיזורים אלה הם חלק בלתי נפרד של הבית הלאומי היהודי בארץ ישראל. אני מדבר על סוריה שהפסידה את רמת הגולן בעקבות שתי תוקפנויות ברורות נגד ישראל ב-1967 וב-1973. אני מדבר על מצרים שקבלה את סיני במתנה לאחר שתי מלחמות תוקפנויות נגד ישראל. הבה נזכור: בעקבות מלחמת העולם השנייה איבדה גרמניה לפולין ולברית המועצות 44,310 מילין מרובעים וקלטה קרוב ל-12,000,000 פליטים גרמנים. שטחים עצומים נקרעו ממזרחה של פינלנד (במיוחד חבל קרליה) על ידי הרוסים ומאות אלפי פנינים גורשו מהם. לא יעלה על דעת איש לא בגרמניה ולא בפינלנד לתבוע שטחים אלה חזרה או להחזיר את הפליטים וצאצאיהם למקומות מושבם הקודמים. רק בחלק זה של העולם מתקיים מצב לא נורמאלי כזה שבו יש שיתוף פעולה בין הערבים וגופים בינלאומיים שמטרתו גלויה לעין כל: לקיים ללא סוף את התנאים בהם חבוי חורבנה של המדינה היהודית.

הטעות הטראגית של הענקת סיני למצרים נעשתה, וספק אם אפשר להחזיר את הגלגל אחורנית בזמן הנראה לעין, אך טעות איומה דומה עדיין לא נעשתה במקרה של סוריה. נשיא סוריה המצוי בינתיים במסלול עימות עם ארצות הברית, מזמר עתה זמירות שלום בנוסח המקובל במזרח התיכון. הוא יודע שזמירות אלה ינעמו לאוזני רבים במערב, שאין להם כל עניין בטובתה של מדינת ישראל. מטרתו היא לא לקבל את הגולן ככזה. שהרי שטחים לא חסרים לסוריה. ברור שמטרתו היא לשפר עמדות לקראת הסבוב הבא, מה גם שנתגלה לו בקיץ של 2006, שהוא יכול לפתוח יחד עם איראן וחזבאללה חזית קטלנית משולבת נגד ישראל. עמדות סוריות מעל לבקעת הירדן מהן ניתן לגלוש מערבה ולנתק את הגליל העליון תוך חצי שעה, הינן בהחלט נכס אסטרטגי מן המעלה הראשונה. כיוון שהוא מכיר את הלקוחות הישראלים הוא מציע להם סחורה שאינה קיימת וסומך על סכלותם שהם יספקו לו את התנאים האופטימליים להוציא את נשמתם.

מצד שני נתון בשאר אסד הזדמנות פז להפעיל את חוקי הבזאר של המזרח התיכון ולשנות אחת ולתמיד את ההתפיסה המעוותת שהתגבשה בבית מדרשו של פֶּרֶס, שאמרה "היהודים צריכים לתת והערבים צריכים לקחת". אם הנשיא הסורי רוצה שלום, יתכבד איפוא וישלם הוא עבורו. בשלב ראשון, למשל, ישראל תדרוש את כל השטחים אשר נפלו לידיה אחרי המתקפה הסורית עליה ב-1973, ובכלל זה כל השטח אשר עליו ויתרה ישראל ברוב סכלותה בהסכמי ההפרדה אחרי מלחמת יום הכיפורים, לאמור: העיר קניטרה והשטחים שממזרחה עד לחיאן ארנבה.

ממטרות החמאס. כל רובה שניתן לו יופנה נגד ישראל, כל שריונית שתניתן לו תופנה נגד מטרות ישראליות. למחמוד עבאס אין שום עניין ב"שתי מדינות לשני עמים". זהו עוד ביטוי נפל שהומצא על ידי ישראלים המדברים עם עצמם. בדיוק כמו כל הערבים האחרים ללא יוצא מן הכלל (כן, גם ירדן ומצרים) הוא שואף לדבר אחד: חיסול מדינת ישראל. השאיפה הזאת מגולמת ברוחה ותוכנה של אמנת ארגונו, חוקת הפת"ח והאמנה הפלסטינית שמעולם לא בוטלה וללא ננטשה; היא באה לידי ביטוי בספרי הלימוד שמלמדים בהם בבתי הספר של ה"רשות" שבראשה הוא עומד, מטפפת כארס מדברי הדרשנים במסגדיו, זורמת כרעל בכלי התקשורת שלו. כבר שנים חוזרים דוברי ממשלות ישראל עד זרא על האמירה: "הרשות הפלסטינית אינה עושה מספיק כדי להלחם בטרור". כאשר הטרור הוא הכלי העיקרי של הרשות למלחמה בישראל כיצד היא תלחם בעצמה? איש אינו שואל את השאלה הפשוטה הזאת. הרשות הפלסטינית, החמאס והתנזים, והגיהאד אסלאמי, ו"משטרת הרשות" ו"משמר הנשיאות", וגדודי אלאקצא ושאר מרעין בישין הדומים להם, הם הרשות, הם הם "מחמוד עבאס" ואין שום הבדל ביניהם. ההבדל בין "מתונים" ו"קיצוניים" נוצר בבית המדרש של ממשלות ישראל והתקשורת הישראלית והמערבית. ההבדל הוא שאלה הקרויים "קיצוניים" אומרים את האמת לאמיתה, אינם מסתירים כוונות ומוכיחים את כוונותיהם בכל קסאם וקסאם, ואילו האחרים מוכנים גם למכור מילים, גם לקבל תשלום עליהן, גם לקבל נשק מבלי שיהיה צורך להבריא אותן, וגם לירות ולפוצץ מטענים. הוויכוח ביניהם הוא מי ישיג את מטרתו מהר יותר.

חוקי הבזאר

א ם יגיע הזמן שישראל, חזקה ומרתיעה, מסוכנת ומאיימת כפי שנצרכה בתודעת הערבים עד שנת 2000, **תסכים** לנהל מו"מ הנה הם עשרת הכללים למנהלי המו"מ בדיוק כפי שהגדרתי אותם בשנת 1994 וחזרתי ופרסמתי אותם ב-2006.

- קנה מידע – לעולם אל תמכור! לעולם אל תהיה ראשון להציע דבר לצד השני. דברתך ראשון הפסדת.
- תמיד תדחה; אל תסכים. לעולם השתמש באמירה: "זה לא מתקרב למינימום" והסתלק אפילו אלף פעמים משולחן המו"מ. לקוח קשוח משיג מחירים טובים. (זכור כיצד ברוב בורותה רדפה מדלין אולברייט, שרת המדינה של הגדולה במעצמות תבל, אחרי יאסר ערפאת שעזב את שולחן המשא ומתן "בזעף", כשהיא זועקת בוכיה: (Mr. Arafat! Mr. Arafat!)).

על כן, מעתה ואילך כל אימת שנגיע לדיון עם הערבים נדרוש תשלום עבור השלום. לא נשלם, משום שאיננו רוצים לקנות. אם הם רוצים שלום אנחנו נקבע את המחיר. הם ישלמו אם יגיעו למסקנה שישראל חזקה עד כדי כך שאינם יכולים לעקור או להשמיד אותה. אם הערבים ישלמו יקבלו שלום מטיב מעולה, אם אנו נשלם נקבל לא כלום, במקרה הטוב, ומוות והרס לבטח כפי שהסכמי אוסלו הוכיחו. על כן משא ומתן עם הערבים יכול להתנהל רק מעמדת כוח, ובוודאי לא מעמדה שבה ישראל מצטיירת כמדינה מבוהלת, חלשה וחסרת מנהיגות נועזת, כפי שכל העולם ראה בעליל במלחמת לבנון "השנייה".

אבל גם במצב זה, אם מישהו יבקש מממשלת ישראל לבוא עם "רעיונות", "תוכניות", "הצעות", התשובה צריכה להיות: "אין לנו תוכניות, אין לנו הצעות". אין יותר "צעדים בוני אמון" מפני שעל סמך ניסיון ארוך אין אנו נותנים אמון בערבים, ועל כן עליהם החובה להציע "צעדים" כאלה. ולמעשה טוב יותר יהיה אם ישראל תודיע שאין לה כל עניין בניהול משא ומתן שכן הערבים הוכיחו שאין הם צד למשא ומתן. על כן אם הצד הערבי רוצה לנהל מו"מ שיציג הוא את "תוכניותיו" ו"רעיונותיו". מלכתחילה ברור, כפי שאנו רואים ב"תוכנית השלום הסעודית" למשל, ש"תוכניות" הצד הערבי ברמאות יסודן, רמאות של בזאר שמטרתה ליצור התנאים לדחיקת ישראל אל מותה. שכן כל "תוכנית" המאזכרת "חזרת פליטים" או "נסיגה לגבולות 67" אינה שלום אלא חורבן. בכל מקרה, ומכל מקום, על פי כללי הבזאר המזרח תיכוני, יהיו "רעיונות" אלה אשר יהיו התגובה הישראלית המיידית תמיד צריכה להיות "בלתי קבילים" ו"אין על מה לדבר". שכן מי שבא לשרוף את ביתך אינך דן עמו אם הוא יעשה זאת במצית או בגפרור.

מכבסת המילים

ה וא האמור בשימוש בכל מיני מונחים בשפה הערבית הנזרקים מידי פעם לחלל, שלפוליטיקאים (ולרוב העתונאים) הישראלים אין מושג מהי משמעותם האמיתית. ביטויים כמו "הודנה" (הפסקת אש לתקופה מוגבלת) ו"תהדיה" (הרגעה) שייכים למילון המונחים שעניינם לטשטש את האמת הפשוטה שאומרת: לערבים יש מטרה אחת להלחם כדי לנצח, גם אם בדרך הם צריכים לנוח קמעה. מחר יוולדו עוד ביטויים דומים מבית היוצר האינסופי של המילים מרובות המשמעים שהערבים אלופים בהן והתקשורת בישראל ובעולם תלקק את שפתיה מעונג.

אחד הביטויים הללו הוא: ה"המתונים", שאותו מדביקים כבר זמן ממושך לאנשי מחמוד עבאס שבישראל מתעקשים לקרוא לו בכינויו הלוחמני-מהפכני "אבו מאזן". שלא יהיה ספק לאיש: מטרות הפת"ח שבראשו עומד ה"אבו מאזן" הזה אינן שונות כהוא זה

לשים לב שהמטרה היא לצבור את הרווחים הגדולים ביותר במושגים ריאליים: נכסים פיזיים, בטחונות, דמי קדימה וכן הלאה. זכור שכל הישג הוא נכס לעתיד, משום שתמיד יהיה "סיבוב נוסף".

לעשרת כללים אלה הוספתי עוד אחד:

- לעולם אל תשא ותיתן עם יותר מצד אחד ואל תערב גורמים נוספים גם אם אלה נראים לך ידידותיים. אין ידידות ביחסים בינלאומיים, יש רק אינטרסים. איש לא ישמור על האינטרסים שלך, גם לא אלה שאתה חושב שהם ידידיך. לעולם אל תזמין גורם אחר לפשר בינך לבין יריבך ואל תסכים שיריבך יציע להפקיד את המשא ומתן בידי אחרים. במקרה כזה תהיה ידך תמיד על התחנתונה.

ישראל היא מדינה יהודית. הדבר הוא לצנינים לא רק בעיני עולם האסלאם אלא בעיני חלק גדול מן האירופאים, והשאפיפה ל"פתרון סופי" של הבעיה היהודית חיה היא וקיימת. על שנאת היהודים מתחנכים היום רוב רובם של המוסלמים, ושנאה זו היא העומדת בבסיס השאיפות המדיניות של העולם המוסלמי, ומניעה את טכסיו, שאיפותיו ומטרותו הסופית. אוי לה למדינת ישראל ואוי לתושביה היהודים אם העובדות הבסיסיות הללו לא יעמדו תמיד לנגד עיניה. משמעותן היא, שהערבים, והמוסלמים בכלל, אינם מתכוונים לתרום במאומה להמשך קיומה של המדינה היהודית שהקמתה היא לידם עיוות של ההיסטוריה, ועל כן המדיניות הישראלית חייבת תמיד לצאת מתוך נקודת ראות שכל מעשיהם ומחדליהם של הערבים בכל שטח למן שולחן הדיונים ועד לשדה הקרב מכיון אך ורק לדבר אחד: לחיסולה של המדינה.

הערבים לומדים ומיישמים טקטיקות של מו"מ לפחות 2000 שנה, עוד לפני הופעת האסלאם. הם אשפי המילים, והם מאגר של סבלנות שאין לה קץ. בניגוד לכך, לא קיים בישראל ולו מוסד אחד המלמד את אומנות המו"מ המזרח תיכוני. אף כי במקומות שונים בעולם קיימים מוסדות המקדישים מקום חשוב ללימוד אמנות המשא ומתן בכלל, גם בהם לא ניתנת תשומת לב מיוחדת ללימוד אמנות המשא ומתן בבזאר של המזרח התיכון.

האם ישראל מוכנה להפסיק לשחק לידי אויביה? האם היא מוכנה למלא אחר עצתו הטובה של סאדאת ולנהוג על פי כללי הבזאר? אני בספק. ■

- אל תהיה נחפו לבוא עם הצעות-נגד. תמיד יהיה הזמן לכך, תן לצד האחר לעשות תיקונים כתוצאה מלחץ "האכזבה" המוחלטת שלך. "סבלנות" הוא שם המשחק. אינך ממחר לשום מקום: "החיפזון מן השטן".
- הכן מראש תוכנית פעולה מלאה, מפורטת ביותר, עם קווים אדומים מוגדרים לחלוטין. יחד עם זאת, לעולם אל תראה את התוכנית שלך לגורם שלישי. היא תגיע ליריבך מהר יותר משאתה יכול להעלות בדעתך. שקול את הצעות הצד השני מול תוכנית זאת.
- לעולם אל תשנה את תוכניתך המפורטת כדי לפגוש את הצד האחר "באמצע הדרך". זכור, אין "אמצע הדרך". גם לצד האחר יש תוכנית אב מפורטת. היה נכון לנטוש את המו"מ בכל רגע שאתה נתקל בעקשנות של הצד האחר.
- לעולם אל תשאיר משהו לא ברור. הימנע תמיד מ"ניסוחים יצירתיים" ומ"רעיונות יצירתיים". זה בדיוק מה שיריבך הערבים רוצים. זכור שהערבים הם אומני השפה ולולייניה. מילים שמאחריהן לא כלום הן הספורט הלאומי הערבי. כפי שנהוג בשוק כך גם סביב שולחן המו"מ: דבר בשקלים ואגורות.
- לעולם תן דעתך, שהצד האחר ינסה להערים עליך ע"י הצגת העניינים העיקריים כאילו הם פרטים חסרי חשיבות. אל תיפול למלכודת. ראה בכל פרט כאילו הוא העניין החשוב ביותר. לעולם אל תדחה שום בעיה "למועד מאוחר יותר". אין מועד כזה. אם כך תנהג – תפסיד. בכל יש לעסוק "כאן ועכשיו"; ותמיד זכור שיריבך מחפש כל העת סיבה לא לכבד הסכמים.
- אין מקום לרגשנות לא בשוק ולא סביב שולחן הדיונים. במזה"ת "אינך משלם מכס על מילים". מילים ידידותיות כמו גם התפרצויות של זעם, מגע פיזי כגון החזקת ידיים, נשיקות, הצמדת לחיים וחיבוקים – כולם תכסיסים מקובלים, ואין לפרשם כמיצגים מדיניות.
- היזהר מאמונות עממיות בקשר לערבים ולמזה"ת – "הכבוד הערבי" למשל. זכור! כבוד יש גם לך, והוא איננו פחות מן "הכבוד הערבי"; אך אין לכך ולא כלום עם העניינים הנידונים במו"מ. לעולם אל תעשה או תאמר דברים משום שמישהו אמר לך שזה "המנהג". אם הצד הערבי יגלה שאתה משחק את האנתרופולוג הוא ינצל זאת.
- זכור תמיד, שמטרת המו"מ היא לצבור רווחים. עליך

רק לאלוהים הזכות למחול או להעניש את המרצח הערבי. תפקידנו הוא רק לדאוג לכך שזה יתייצב בפניו בהקדם האפשרי.

גיים סקסטון (חבר קונגרס בושינגטון)